

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveita«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 Din za inozemstvo 80 Din. Član sekcije J. U. U. plačajo list in članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. tek. rač. 11.153. Telefon 3112

Stanovska ideologija

Jugoslovansko učiteljsko združenje sklicuje za 31. t. m. sejo svojega glavnega odbora. Na sporu se seje čitamo med drugimi zanimivimi zadevami tudi točko o učiteljski organizaciji in sicer po sledeči razporedbi: a) bližnji in daljni smotri, b) idejno delo za doseg smotrov organizacije, c) administrativna stran organizacije in d) idejna bližina in sodelovanje.

Priznati je treba brez drugega, da postaja to vprašanje, ki ga jemlje glavni odbor letos v pretres, bolj in bolj pereče in zato res neodložljivo. Če abstrahiramo od celotnega, zgoraj navedenega razpravnega kompleksa njegovo tretjo podtočko, ki govori o administrativni strani organizacije, bo stal glavni odbor glede vseh ostalih vprašanj na docela drugačnem področju. Gre namreč za idejno utemeljitev postavljenih si smotrov ter za idejno bližino in sodelovanje vsega organiziranega članstva na eni, ter sodelovanje z drugimi organizacijami na drugi strani.

Poudarimo predvsem eno resnico: v izključno stanovskih organizacijah, ustanovljenih in prvi vrsti za varstvo in pospeševanje pravnih in gmotnih interesov njihovih članov, tvori ideološka stran vedno njihovo Ahilovo peto.

Z ozirom na osnovno načelo takih organizacij, po katerem mora biti vsakemu članu zajamčena popolna enakopravnost ter svoboda vesti in mišljenja, na čiji podlagi sloni tudi naše združenje, obstoja vedna nevarnost kolizije med tako pojmovano osebno svobodo in skupno stanovsko ideologijo.

Vodstvo organizacije mora trajno imeti pred očmi to nevarnost. Kjer so združeni ljudje različnih svetovnih in političnih naziranj, je potrebna skrupulozna previdnost na vse strani.

Če drži to pravilo za vse strokovne organizacije s heterogeno usmerjenim članstvom, velja za našo učiteljsko organizacijo še v prav posebnih meri.

Odkod ta opasnost ravno v učiteljski organizaciji?

Iz enostavnega razloga, ker je poleg zgolj pravnih in gmotnih vprašanj prisiljena — hočeš nočeš — zavzemati stališče tudi napram šolski politiki ter duhovni in tehnični organizaciji šolstva v državi.

Šolsko vprašanje je pa eminentno kulturno vprašanje, in vsa kulturna vprašanja so bila, so in bodo v vseh časih vprašanja vesti, enunciacije svetovnega nazora. V stadiju realizacije preidejo zato na politično področje. Od tod aksiom, da bo ostala šola vedno politična.

Iz tega dejstva izhaja z vso logično neizprosno za učiteljsko organizacijo, ki ne more stati brezbržna ob vsakočasni šolski politiki, da se ob fiksiranju svoje stanovske ideologije omeji na tisto področje splošnega šolskega vprašanja, ki je več ali manj neodvisno od svetovnonazorne osnove. Vzgojni šolski smotri ostanejo svetišče, kamor unificirana učiteljska organizacija ne sme položiti svoje roke. Vsa poizkus v tej smeri mora v organizaciji nujno izzvati odpor pri najboljših članih, ki bi se za tako veliko žrtev, to je žrtev resignacije na zvestobo napram lastnemu boljšemu prepričanju ne mogli nikdar odločiti za sodelovanje povsod tam, kjer bi si organizacija po kakem večinskem principu lastila pravico posegati v najintimnejšo stran osebnosti svojih članov.

Enotna strokovna učiteljska organizacija ne more biti v duhovnem pogledu nikdar tako homogena, da bi se smela spuščati v reševanje kulturnih nalog, ki suponirajo enotno življenjsko in svetovno naziranje ter iz tega izviračo politično opredeljenost. To je brez dvoma najšibkejša stran vsake take organizacije in zato smemo upati tudi od našega glavnega odbora, da ne bo pri svojih enunciacijah nikdar prezrl tega dejstva.

Iz te činjenice izhaja pa za našo organizacijo eminentno kulturno poslanstvo in sicer v vzpajanju širokogrudne medsebojne tolerance, kulturne vrednote, ki bi morala biti lastna vsakemu resnično izobraženemu in plemenitemu človeku in ki je — žal — v naših dneh vedno redkejša cvetka človečanske kulture.

Potreba take vzgoje postaja danes kategorični imperativ vseh javnih delavcev. Vedno pogostejši ogabni primeri denunciacij, stremstva, sporov, politične in zgolj človeške nestrpljivosti med člani organizacije na eni, ter med izobraženstvom in širokimi sloji prebivalstva na drugi strani, pričajo o globoki demoralizaciji današnjega človeštva.

Kakor je resnica, da nosijo sedanje razmere levji del krivde na splošni kulturni degeneraciji, ni nič manj res, da se bo mogla ta kulturna spačenost zajeziti le ob junaškem prototoku in prizadevanju najboljših izmed človeškega kolektiva. Spoštovanje človeške osebnosti in prepričanja ter lojalno sodelovanje je povsod, kjer obči interes to zahteva, tvori visok cilj, vreden nenehnega stremjenja vsake prave kulturne organizacije.

Tu se odpira široko polje vzgojnega dela naše organizacije, to bodi tudi ogelni kamen

naše stanovske ideologije. Tega dela ne more ovirati še tolika duhovna heterogenost organiziranih članov, nasprotno: na tem terenu se bodo znašli pri skupnem delu najboljši kulturni delavci iz vseh taborov in ustvarili enotni organizaciji oni moralni temelj, ki je koncem koncev najboljša jamstvo za konsolidacijo medsebojnih članskih odnosov in s to v zvezi za uspešne nastope v boju za naše pravne in gmotne koristi.

Kar bi šlo preko tega nekako propedeutičnega okvira naše kulturne ideologije, bi moglo zavesti našo organizacijo v nevarne vode, polne vrtincev in usodnih podtalnih pretresov.

Ob tej priliki ne bi končno hoteli brez opozoritve mimo še nekakega važnega razloga, ki govori za tako rezervirano stališče na vodilnem mestu naše organizacije.

Po ponovnih izjavah z najvišjih odločujočih mest smemo upati, da se resno pripravljajo povratek v najširše demokratske oblike našega javnega življenja. Ta preobrazba bo nedvomno mogočino vplivala tudi na organizacijo ureditev našega združenja. Osebnopripravnice posameznikov bo stopilo zopet v ospredje organizacijskih nalog in bo iskalo v svobodnih demokratičnih oblikah primerne

O reorganizaciji obrtno nadaljevalnih šol

Pod tem naslovom je priobčil v »Slovenca« od 9. maja 1936. neki J. O. članek, ki je v naslovu mnogo več obetal nego je v vsebini povedal. Iz članka samega je razvidno, da ga je pisal lajik, ki ne pozna niti razvoja niti stroja obrtno nadaljevalnih šol. Prav zaradi tega smatramo za potrebno podati k temu članku nekaj pripomb.

V »Učiteljskem tovarišu« smo lansko leto, ko je izšla nova uredba o obrtno-nadaljevalnih šolah razpravljali, kako zelo je s to uredbo prizadeto to šolstvo v Sloveniji. Nova uredba, ki bi morala dvigniti to šolstvo, da bi se dvignil tudi kulturni nivo našega obrtnika, pomenja prav za prav začetek konca obrtno-nadaljevalnega šolstva pri nas. — Glavno določbo te uredbe, ki bo povzročila popolno propast tega šolstva vsebuje člen 39., ki določa, da se sme vajenec, ki je dovršil prvi razred meščanske ali višje narodne šole, vpisati v drugi razred obrtno-nadaljevalne šole, a oni, ki je dovršil drugi razred meščanske ali višje narodne šole sme stopiti naravnost v tretji razred obrtno-nadaljevalne šole. Analogno tem določilom sledi, da oni, ki je dovršil tretji razred omenjenih šol ni obvezen posegati obrtno-nadaljevalne šole.

Vsi učitelji, ki imajo večletno prakso na teh šolah, predvsem v mestih, vedo, kako veliko je število vajencev s tako predizobrazbo. In letošnji padec števila učencev na obrtno-nadaljevalnih šolah gre deloma tudi že na račun omenjene določbe. Da pa ni padec še večji je vzrok v tem, ker se mnogi še niso posluževali določb uredbe in to iz enostavnega razloga, ker zanje niso vedeli.

Ta ugotovitev je nujno potrebna ako se hoče govoriti o kakršnikoli reorganizaciji obrtno-nadaljevalne šole.

Nihče menda ne more trditi, da se ni razvijalo obrtno-nadaljevalno šolstvo v Sloveniji v pravilno smer. Doseglo je višino, kakršne ne moremo opaziti nikjer v naši državi. In kdo je vodil doslej to šolstvo, kdo poučeval, kdo ga je dvigal in si prizadeval, da ga spopolnjuje. — Učitelji so bili tisti, ki jim sedaj pisec indirektno odreja sposobnosti, da bi še nadalje delovali na teh šolah. Vedno je šlo naše stremljenje za tem, da naj se obrtno-nadaljevalno šolstvo dviga, in smo tudi ob sprejetju omenjene uredbe poslali na merodajna mesta utemeljene predloge, da naj se za to šolstvo navedene določbe ne vnašajo v novo uredbo. Osnovnošolsko učiteljstvo je bilo tisto, ki je osnovalo in doslej vodilo vse obrtno-nadaljevalne šole in danes, ko je prav za prav ogrožen obstoj tega šolstva zaradi že omenjenih določb, se pojavi tak klic po reorganizaciji obrtno-nadaljevalnih šol, ki pa ne govori o nikaki reorganizaciji, marveč konfuzno iznaša nekaj misli, ki se nikakor ne morejo smatrati kot predlog za reorganizacijo obrtno-nadaljevalnih šol. Nasprotno, iz njih se kaže povsem jasna tendenca nekih sebičnih interesov! Navedemo naj le dva odstavka iz tega članka:

»Predvsem je treba čim bolj specializirati posamezne obrtne stroke ter deliti splošne teoretske predmete od strokovnih. To bi se dalo napraviti v mestih, posebno v Ljubljani, kjer imamo okrog 1000 vajencev. Namen pouka mora biti, da se vajenec izobrazbi v dobrega pomočnika. Iz praktičnega življenja vidimo, kako potrebno je vajencu znanje knjigovodstva, spisja, trgovske kalkulacije, korespondence in d. Če bo pomočnik hotel postati mojster, bo potrebno uvesti posebne tečaje. Pouk v obrtno-nadaljevalnih šolah pa se vrši tako vsestransko v tako skopo odmerjenem času (8 ur tedensko), da ne more voditi do uspeha.

terena za svoje uveljavljanje, kajti učiteljski stan se ne more že po svojem poklicu zadovoljiti z ozkim okvirom unificirane stanovske organizacije. Zahteva po taki organizacijski obliki, ki bo nudila možnost učiteljem istega svetovnega naziranja, razpravljati med seboj o organizaciji šolskega sistema, je tako elementarna in samoobsebi umevna, da bo učiteljstvo izrabilo vsako možnost, ki mu jo bo nudila bodoča demokracija, da nastopajo kot enakopravni državljani in upravičeni aspiranti na kulturno sodelovanje v narodu v smislu svoje ideologije.

Kakorkoli: naj se izvrši ta pregrupacija v okviru sedanje enotne organizacije ali v obliki zveze samostojnih svetovnonazornih učiteljskih organizacij, eno je gotovo: že danes mora stremeti vodstvo naše organizacije za tem, da ustvari za bodočo organizacijo obliko jugoslovanskega učiteljstva idealen teren uspešnega skupnega dela. Brez globljih pretresov in občutne škode se bo zgodilo to le tedaj, če se omeji v svojem hotenju na zgolj nevtralna tla stanovske politike. Problem je pa v tem, da se najde na takem terenu maksimalen program, kajti čim več skupnih interesov družijo heterogene člene v organizacijski verigi, tem trdnejša in potrebnejša je njena eksistenca. L. G.

VSEBINA:

Stanovska ideologija.

O reorganizaciji obrtno nadaljevalnih šol. Zatiranje jetike po šoli.

Nabiralna akcija.

Mi in I. mednarodni kongres za glasbeno vzgojo v Pragi.

»Prosvetni zbornik.«

LISTEK: Bilo je sedem suhih let.

Splošne vesti. — Osebnne zadeve. — Listi o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU. — Učiteljski pravnik. — Naša gospodarska organizacija. — Mladinska matica. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

za stavbne obrte, za ženske oblačilne obrte in za frizersko in jestviničarsko stroko.

K drugemu delu pa, kjer govori, da bi morali poučevati na teh šolah izključno strokovnjaki, ki poznajo posamezne stroke v vseh podrobnostih (mojstri?), bi morali pripomniti, da je prav za te vrste šol nujno potrebna pedagoška usposobljenost; tudi je treba strogo ločiti teoretično znanje od praktičnega, ki ga dobij vajenec itak v delavnici. Nekaj drugega bi bilo, če bi bilo mogoče obrtno-nadaljevalnim šolam priključiti vzorne delavnice, tja bi pač spadali izključno najboljši mojstri, ker bi morali vajenci tam praktično izvršiti delo, ki so ga teoretično predelali v šoli. Toda finančni razlogi nam bodo žal najbrže še dolgo časa branili izvedbo takega načina pouka in moramo danes računati le z obstoječim.

Ker pa omenja pisec, da more le tak učitelj nuditi pravo znanje, ne pa kot dandanes, ko gre največkrat le za skromen honorar ... bi si dovolili vprašati pisca, kje je bil takrat, ko so učitelji snovali obrtno-nadaljevalne šole, kje je bil takrat, ko so jih učitelji urejevali in dvigali, da je danes zmožen takih trditvev. — Ali je morda to predlog za reorganizacijo obrtno-nadaljevalne šole? Ali ni prav v tem stavku prikrita sebična tendenca zaradi katere je bil članek napisan?

In prav zaradi tega ker govori pisec o reorganizaciji obrtno-nadaljevalne šole, ne da bi predlagal res kako reorganizacijo tega šolstva moramo slutiti, da ima ta članek povsem drugo ozadje. — Odklanjamo pa najodločnejše slične napade na učiteljstvo, ki mu edinemu gre zasluga, da je obrtno-nadaljevalno šolstvo na današnji višini. — Tudi učiteljstvo je za dvig in pravo reorganizacijo tega šolstva, toda to bo mogoče izvesti le če se najprej ukinejo omenjene določbe. Na to naj se dela, ker bo sicer naraščaj v obrtno-nadaljevalnih šolah, v kolikor ga še bo, od dne do dne slabši — in s takim naraščajem bo vsak dvig in zboljšanje obrtno-nadaljevalnih šol na bolje izključena.

Zatiranje jetike po šoli

Jetika je kužna bolezen, ki se širi le po okuževanju z malimi klicami, bacili. Mi vsi se prej ali slej okužimo, toda le nekateri izmed nas dejansko zbole. Glede okužbe in obolenja velja tole razmerje: čim krepkejši in bolj strupene so klici tuberkuloze, čim več in bolj rano v mladosti jih zaide v telo, čim šibkejši je človek v času infekcije, tem prej in tem huje more zboleti.

V prvih letih starosti, zlasti pri dojenčku, nastopi obolenje prav pogosto po okužbi in je potem nastala bolezen v visokem odstotku smrtna. Okrog šestega leta starosti, torej ob vstopu v šolo, je mladi organizem, ki živi v urejenih razmerah, že toliko učvrščen, da resnejše obolenje po okužbi redkeje nastane, pač pa v času doraščanja ali pubertete (od ca. 12. do 18. leta) smrtnost zopet nekaj naraste. Vedno, zlasti za mlado telo pa velja: šibko, slabokrvno, slabo hranjeno telo mnogo prej zapade obolenju po okužbi, bodisi, da je na novo okuženo, bodisi, da se razpalijo prejšnja prikrita bolezenska ognjišča.

Na tej osnovi se vrši tudi sprečevanje jetike po šolah. Tu je prva naloga: kužne vire (ljudi z odprto jetiko) je treba nemudoma odstraniti, kar velja za obolele otroke in učiteljske moči, za druge uslužbence v šoli kakor tudi za njih svoje in stanovalec. Zalostni primeri iz življenja nam živo dokazujejo, kako krute in težke so lahko posledice radi kršenja tega zdravstvenega načela.

V zvezi s tem vprašanjem je neizogibna naloga in dolžnost urejene ljudske družbe, da imajo iz šole odstranjeni oboleni tudi dejansko priliko za redno daljšo zdravljenje odnošno eksistenco sploh. V tem oziru razmere pri nas nikakor še niso povoljne, druge moderne države severa in zapada Evrope prednjačijo. Bolehanje za tuberkulozo povzroča marsikdaj več ko enoletno nesposobnost za službovanje; naši državni uslužbenci, med njimi učiteljske moči, so potem v taki boleznini na cesti ali pa so upokojeni s skromno penzijo. Podobno ima tudi bolna šolska mladina premalo prilike za zdravljenje, odnosno

za okrepitev v ogroženem zdravstvenem stanju.

Boj proti jetiki v šolah je del splošne borbe proti tuberkulozi in se morajo zdravstvene naloge te vrste reševati le v okviru celokupnega problema.

Da pa se zanesljivo dozna, kdo izmed učiteljstva, šolske mladeži, uslužbencev, stanovalec je bolan in kužen, so potrebne redne, po možnosti strokovno-zdravniške preiskave na najbolj svobodni in praktični način, tudi z rentgenom, tako ob začetku šolskega leta, med šolskim letom pa vsaj v kolikaj sumljivih primerih. Prav posebno pozornost je treba posvetiti mladeži iz družin z jetiko staršev ali drugih družinskih članov. Konstitucija (notranji telesni stroj) in po njej podana večja ali manjša sprejemljivost za jetiko so pomemben činitelj pri event. razviku tuberkuloze. Ob tej priliki je važno omeniti, da je možnost za okužbo pri obolenih otrocih večjih podana že prav rano, ko še ni večjih kužnih ognjišč ali ran v pljučih; telesne tkanine pri otroku so namreč za kužne klice lažje propustne kot pri odraslih.

Odgovoriti je tudi treba na vprašanje: Ako se končno vsi okužimo, kaj je torej boljše, nikdar se okužiti ali pa le malo se okužiti ob primernem času? Odgovorimo tako-le: dokler je pri nas in na svetu dovolj jetike ter jetičnih kužnih virov, toliko časa je neizogibno treba računati na možnost okužbe, želimo pa, da se okužimo v povoljnem času, ko je telo za bolezen manj občutljivo in do vzveto. Navadno se vzame čas od 6. do 10. leta, torej prva šolska doba, kot za infekcijo še dokaj dovoljen, vendar mora biti mlado telo dobro razvito, dobro hranjeno in negovano po splošnih zdravstvenih načelih. Zato je druga naloga boja proti jetiki v šoli, da s svoje strani gleda na to, da bo šola obiskovalca le primerno razvita in dovolj krepka mladež, da je z učenjem čim manj obremenjena. Tolkokrat vidimo, da mladina začne slabeti po vstopu v šolo, ker ji potem sprejemljivi splošni zdravstveni pogoji ne zadoščajo več. Po-

čitnice so za šolsko osebje res zelo zdravstveno potrebna ustanova.

Šolski pogik naj se vrši v toplem času čim bolj na prostem ter čim bolj igraje, prijateljsko-zaupno, torej s prostovoljnimi aktivnimi sodelovanjem mladine. Učiteljice, vse šolsko poslojaje naj bi bili higijenski neoporečni, imeli obilo svetlobe in sonca; zračenje se mora vedno vršiti, tudi pozimi, seveda pa se v zimskem času učilnice ne smejo preveč shladiti. Povsod naj vlada največja snaga. Šolska mladina naj bo čista, umita in snažna, sicer ne spada v šolo, ki more biti zanjo zadeva mladega ponosa in časti.

Glavni zdravstveni nedostatki pa niso toliko v šoli kakor doma; če ni dobre hrane, zračnega stanovanja, če ni obleke, če v družinah ni pravega duševnega ozračja, mladina

ne uspeva, tudi šola mu potem ne more vsega nadoknaditi. Življenje je pač nekaj kompromis sodelujočih čimteljev in okolnosti. Ako more šolska oblast na kak način vplivati k zboljšanju splošnih zdravstvenih prilik na domovih svojih gojencev, ji to važno delo toplo priporočamo, tem bolj, ker bo zdrav, vesel otrok vse drugače sodeloval v šoli in delal manj težav učitelstvu ko bolehen, duševno napadeno usmerjen, strah ali celo skvarjen.

Vse, kar zboljšuje splošne eksistenčne in zdravstvene prilike, je tudi v prid šoli, zdravju in uspehom šolske mladine. Naša zakonodaja naj bi se v tem pogledu čim bolj izpopolnjevala.

Jetika se umika soncu, zadostni hrani, zdravim stanovanjem ter modro urejenemu življenju, v šoli in izven nje.

Nabiralna akcija

Protituberkulozna Zveza v Ljubljani je zaprosila slovensko učitelstvo, naj posveti od 17. do 24. maja vse razpoložljive sile zbiranju sredstev za zdravljenje siromašnih tuberkuloznih bolnikov.

Tovarišica, tovariši!

Med ljudstvom živimo, z njim delimo veselje in žalost, Globoke rane, ki mu jih seka težka sedanost vidimo. Poskušamo jih celiti.

Naša rak-rana, tuberkuloza — zahteva letno največ žrtev. Mlado in staro zajema, neukega in izobraženca. Otroški obraz spreminja v skelet, ljubečo mater odtrga družini, moža njegovemu delu še preden omogoči svojim najdražjim obstoj.

Med učitelstvom se porazno udejstvuje.

Dr. I. Matko, zdravnik v Mariboru piše v »Zdravniškem Vestniku« (Leto VI. — 1934, str. 283.) sledeče: »Ickert in drugi uvrščajo učitelje po razširjenosti tuberkuloze v skupino tekstilnih delavcev. Visoka zakuženost učitelstva je v zvezi z nezadostno plačo, nezadostno prehrano, s slabimi stanovanjskimi razmerami mladih učiteljev, z zdravstvenimi napakami, spojenimi z izvrševanjem poklica, s stalnim napenjanjem dihal pri dolgo trajajočem in glasnem govorjenju itd. Razen tega pa je treba tudi upoštevati, da se učiteljskemu poklicu posvečajo po večini pripadniki neimovitih slojev, ki zmorejo stroške za studij svojca le s težavo, s pičlo dotacijo dijaka in lastno utesnitvijo glede prehrane. Tuberkulozi pa so učitelji tem bolj izpostavljeni, čim bolj so nehijski šolski prostori in čim bolj so obremenjeni po poslih v šoli in zunaj nje.«

Protituberkulozna Zveza hoče sedaj problem rešiti s tem, da v splošni nabiralni akciji zbere milijon dinarjev in tako omogoči siro-

mašnim bolnikom potrebno zdravljenje v enem naših sanatorijev.

Ako pomislimo, da stane dnevna oskrba enega bolnika najmanj 60 Din in se zahteva najmanj 3—6 mesecev trajajoče sistematično zdravljenje, da umrje v Sloveniji 1800 do 2000 bolnikov letno za tuberkulozo — nam postane jasno kako upravičena je želja Zveze — in kako nizka je v resnici vsota z ozirom na ogromne zdravstvene zahteve.

Ali bomo stali ob strani? Kdo nam bo pomagal, ako obolimo? Res je, banovina stori mnogo — toda od nas zahteva zakon popolnega ozdravljenja — do tega pa je daleč.

Čas je najti sredstva za vse — pomoči potrebne.

Razvijmo ramo ob rami z našo duhovščino propagando do poslednje gorske koče, predočimo ljudstvu vse grozote tuberkuloze, zberimo Zvezi prvi milijon in udarimo tako temelj splošnemu narodnemu protituberkuloznemu zavarovanju.

Bodimo prepričani, ako se akcija posreči — in posrečiti se mora, če storimo vse, kar je v naši moči —, da bo vprašanje zdravljenja in ozdravljenja tuberkuloze med Slovenci rešeno na korenit način in ne bo več bolnika, ki bi zancmarjen, osamljen in obupan ogrožal svojo okolico, okuževal mladino in tako odzval življenjsko silo narodu, prebivajočemu na najlepšem kosu zemlje.

Tovarišica — tovariši!

Le borih 5 Din naj da vsaka družina in omogočeno bo zdravljenje vsem potrebnim, mi pa bomo kot vzgojitelji storili v polni meri svojo narodno dolžnost, obenem pa poklonili materam za materinski dan zavest: »Mati ne boj se — tvoj sin in tvoja hči bosta ozdravljena.«

Mi in I. mednarodni kongres za glasbeno vzgojo v Pragi

(Konec.)

Naslednji dan jutraj je bil na filozofski fakulteti Karlove univerze za referate in struktivni nastop zbora določen Jugoslaviji čas od 9.50 do 11. ure, torej 70 minut. Pred nami smo slišali dve predavanji v angleščini, za njima pa je, kot že povedano, poročal dr. Milojević o stanju glasbenega pouka na vseh tipih jugoslov. šol, o ministerialnih predpisih, načrtih, smotnih in za njih dosežanje določenih sredstev. Nikakor mu ni točno odmerjeni čas dopuščal, da bi se bavil s podrobnostmi ali da bi se spuščal v kritična razmotrivanja. Ze itak nam je tesna predla za čas. Za dr. Milojevićem se je na odru in pod odrom razvrstila »Slavček«, jaz pa sem se v kratkih besedah in po bežnem uvodu ustavil na sodobnem rezultatu naših splošnih dolgoletnih glasbeno-

vzgojnih prizadevanjih, pri ustanovitvi »Trboveljskega slavčka«, njega razvoju in delovanju ter opisal njegov odlični vpliv, pod katerim se je v vseh predelih Jugoslavije započel nov razcvet mladinskih skupin, nove mladinske glasbene literature ter zavedna in smotrna gojitelj umetniško dovršene mladinske pesmi. Nikakor ne bi v namen in okvir kongresa spadala razprava o zgodovinskem razvoju naše omladinske glasbene in pevске vzgoje, ker se je ta strokovnjaška internacionalna publika pač v prvi vrsti zanimala za ono, kar imamo danes, kar bomo potem tega, kar imamo danes, zamogli imeti jutri, in ne zato, kar je bilo pri nas pred deset in desetletji, saj je to, kar smo dosegli logičen rezultat in za enkrat vrhunec onega, kar

smo dolga leta pripravljali in gradili. Strehe ne more biti brez opornega židovja, vrha ne brez temelja. Končno sem s par besedami opozoril na vsako pesem posebej, ki jo je sedaj zapel »Slavček«. V prvi vrsti so prišle tu v poštev narodne pesmi iz vseh krajev naše domovine, slovenske, medjimurske, istrske, hrvatske, srbske itd. v pripristi obliki, kakor se prilegajo posameznim nižjim ali višjim stopnjam šolskega glasbenega pouka. Publika je lepo, ubrano in prisrčno preprosto petje »Slavčkov« sprejela z neskončnim odobravanjem ter najlaskavejšimi komentarji. Vse pa je v prvi vrsti zanimala metoda, so zanimala pedagoško praktična sredstva, s katerimi je »Slavčkov« zborovodja Šuligoj dosegel tako dovršeno petje svojih pevcev. Pričakovali smo, da bo o sodobni naši glasbeni pedagogiki, o pevskih in glasbenih metodičnih postopkih itd. govoril naš delegat. Imel sem pripravljeno izčrpen material o tem tudi jaz, a moral sem ga izločiti, ker je naš ooficialni delegat striktno zahteval uradno mu poverje ni referat o naši šolski glasbeni vzgoji zase ter me je nujno prosil, da bi o tej temi ne govoril prav ničesar. To sem moral seveda tudi storiti. Sicer na bi, kakor že povedano, tako podrobna razprava daleč prekoračila nam točno odmerjeni čas. Z našim uspehom je bila nadvse zadovoljna publika in, kajpada, tudi mi in z nami vred vsi naši rojaki, ki so bili pri prednašanju navzoči. »Slavček« je izjavil, brez navedbe prirediteljev, oziroma harmonizatorjev, sledeče pesmi: 1. Venček slovenskih narodnih, 2. Nmau čez izaro, 3. Vandrovce, 4. Ni mi volja več živeti, 5. Kolo in 6. Uspavanka iz Istre, 7. Igre iz Južne Srbije, 8. Na ravnilu, srbska narodna, 9. Pastirske pesmi iz Hrvatske ter 10. Pjesme dodolske, obredne pesmi iz Slavonije. Takoj za nami je nastopila s svojim predavateljem »Schweizer Jugendgruppe«, popoldne pa nizozemska »Volksmuziek School«, rumunski deklinski zbor »Elena Doamna« in danska »Kobenhavns Folkemusikskole«.

Zvečer je Društvo za glasbeno vzgojo (Společnost pro hudební výchovu — SVH) priredilo v dvorani Mestne centralne bibliotek za udeležence kongresa koncert pod naslovom: »Kako poje in igra mladina v različnih deželah.« Lepa, prostorna dvorana z amfiteatrski zgrajenimi sedeži je bila do vrha polna domačih in inozemskih glasbenih interesentov. Za vsako izmed petih inozemskih pevskih skupin sta bila določena po dva nastopa. Na Šuligojevo željo sta bila pa v zadnjem hipu oba »Slavčkova« nastopa združena v en sam, a zato tem učinkovitejši nastop. Poudariti moram odločno, da pri tem večeru nikakor ni šlo za kako tekmovalno petje ali kaj podobnega. Naloga nastopivših zborov je bila edino ta, pokazati, kako in kaj se igra in prepeva v posameznih deželah brez ozira na kakršnokoli prvenstveno priznanje. Koncert je imel torej zgolj informativni in revijalni značaj.

Kot prva je nastopila instrumentalna grupa danske »Kobenhavns Folkemusikskole« pod vodstvom Jørgena Bentzona. »Kobenhavns Folkemusikskole« je bila ustanovljena l. 1932. v Kodanju. Nastala je iz vprašanja: Kako dati najširšim masam danskega naroda pravo, t. j. zahtevam sodobnosti primerno glasbeno vzgojo? Z iznajdbo gramofona, radiofonije, tonskega filma itd. je splošno glasbenovzgojno vprašanje postalo pereče. Nenadoma se je tudi najpreprostejšemu človeku odprl nov kulturni svet, pred katerim je stal brez pomoči, brez orientacije, brez razumevanja. Pomagati mu iz zadrege nista mogla niti primitivni pevski pouk v ljudski šoli, niti drugi privatni glasbeni pouk.

V tej situaciji je nastala »Ljudska glasbena šola.« kakor so nastale pri nas n. pr. tudi ljudske univerze. Vsakdo, star ali mlad, inteligent ali neinteligent, ima dostop v to ljudsko glasbeno šolo, kjer uživa brezplačen in temeljit glasbeni pouk, ki ga usposablja, da tudi potem, ko je zapustil šolo, goji brez

pomoči učitelja petje in glasbo, da lahko igra in poje iz not, kakor vsak drugi lahko čita in piše. Zato se ne smemo čuditi, da so v danski in pozneje tudi v nizozemski pevski grupi nastopili poleg mladine tudi nekateri odrasli pevci, saj ljudske glasbene šole, kakršne so v novejšem času nastale v Nemčiji, na Danskem in Nizozemskem, predvidevajo glasbeni pouk brez ozira na starost za vsakega, ki se želi glasbeno izobraziti. Za dansko instrumentalno in nato pevsko grupo so prišli Nizozemci, nato deklinski »Schweizer Jugendgruppe« s švicarskimi narodnimi pesmimi iz raznih kantonov v dialektih a capella; s flavto, s klavirjem ter domači narodni plesi. Takoj za Švicarkami je prikorakal na oder z zastavo v pestrib enotnih narodnih krojih rumunski deklinski zbor iz Bukurešte »Elena Doamna« pod vodstvom Margarete Leon. Ze prej sem omenil, da je ta rumunski mladinski zbor predstavljal tip koncertnega zbora. Pod mirnim in točnim vodstvom svoje voditeljice so pevke zapele v odlični in do potankosti izklesani obliki v prvem nastopu pet narodnih duhovnih, v drugem pa pet umetno pritegnjenih posvetnih narodnih pesmi. S svojim strumno discipliniranim nastopom in brezhibno koncertnim petjem so pevke dosegle zelo močan in imponirajoč uspeh. Centralni nastop vsega zanimivega večera je bil nato »Slavčkov«. Okoli 70 dečkov in deklic v skromnih, a ličnih enotnih krojih je, pozdravljeno z gostim, krepkim aplavzom, prikorakalo na oder. Z vidnim umetniškim stopnjevanjem je »Slavček« pod Šuligojevim sugestivnim vodstvom zapel sledeči spored: 1. Mojo »Hej, fantje«, 2. Dr. Milojević »Letnji pljusak«, 3. St. Mokranjac »Pazar živinec«, 4. Dr. Danilo Švara »Očka poje uspavanko«, silno težavno, skrajno levičarsko skladbo, 5. Matija Tomo »Zeleni Jurij«, za dva štiriglasna zbora, 6. Slavko Osterc »Kvartet«, istotako moderna, zavita skladba, ki bi ji bil kos le malokateri mladinski zbor ter končno 7. Ivan Matetič-Ronjgov »Čače moj«, na narodnih istrskih motivih zgrajena, pretresljiva pogrebno-obredna pesem. Za vsako pesmijo, zlasti pa še ob odhodu »Slavčka« in njegovega pevovodje Avgusta Šuligoja je planila dvorana v neskončna, viharna odobravanja, ki so veljala v enaki meri pevovodji, mladim pevčevim kakor tudi naši krasni jugoslovanski pesmi. Ako bi to strogi red večera dopuščal, bi morali »Slavčki« ponovno na oder ter bi morali dodajati in dodajati brez konca. Klici odobravanja in šum ploskanja je odmeval še dolgo časa po hodnikih, po auli in celo na cesti, ko so »Slavčki« že zasedali avtobuse, da so se odpeljali naravnost na prenočišča. V koncertnem oziru je brez najmanjšega dvoma pripadla palma večera našemu prvemu jugoslovanskemu mladinskemu zboru, »Trboveljskemu slavčku«. Od vseh strani so deževale čestitke in g. Šuligoj se je gratulantom komaj odmikal. Ta svoj nastop smeta »Slavček« in pevovodja Šuligoj šteti med svoje najuspešnejše. Z njima vred je počašeno delo, naše jugoslovansko šolsko glasbeno-vzgojno delo, smo počaščeni jugoslovanski glasbeni tvorci, je počaščena naša velika in lepa Jugoslavija. Koncert je prenašala praška radiofonska postaja. V oddajni dvorani pa je naslednji dan »Slavček« nastopil še trikrat. Dvakrat v družbi z drugimi pevskimi grupami, enkrat pa v polurnem koncertu sam. S tem je bila silno odgovorna, a tudi zelo naporna naloga »Trboveljskega slavčka« končana. S sproščenimi srci in z zavestjo, da so odlično in nad vse častno zastopali svojo domovino na I. mednarodnem kongresu za glasbeno vzgojo v Pragi, so se »Trboveljski slavčki« v terek zvečer odpeljali proti domu.

Emil Adamič.

»Prosvetni zbornik«

Učiteljska tiskarna v Ljubljani namerava založiti in izdati v slovenskem tekstu nov »Prosvetni zbornik« v obliki šolskih zakonov in predpisov z nastopno vsebino:

1. Uredba o opravljanju nadzorniške službe z razlago § 44. šol. zakona. V tej uredbi je podrobna razlaga o pouku v narodni šoli v smislu koncentracije in sodelovanja učencev ter navodila, kako naj se vrši delo v šoli z vsem razredom, v skupinah in s poedinimi učenci, kako je praktično uporabljati učne predmete itd.

2. Ocenjevalni list z navodilom in pojasnilom, kako je vanj vpisovati podatke.

3. Pravila o polaganju državnega izpita za sreskega šolskega nadzornika.

4. Občji pravilnik o dnevnikih šolskih zavetiščih.

5. Pravila o strokovni izobrazbi učiteljev na šolah za defektno deco.

6. Pravilnik o polaganju veroučiteljskega praktičnega izpita.

Da bo možno vsaj približno določiti naklado izdaje, razpisujemo prijave na naročbo tega dela. Zato prosimo vse učne osebe narodnih šol in šolska upraviteljsva v dravski banovini naj nam po dopisnici sporočijo naročila.

Cena broširanemu izvodu bo pri 500 naročnikih Din 40.—, vezanemu Din 46.—; pri 1000 naročnikih broširanemu izvodu Din 22.—, vezanemu Din 28.—. Šole naj nam pošljejo skupna naročila za vse učne osebe, ki bi želele imeti to koristno knjigo. Naročila prosimo v teku 14 dni. Ako bodo naročila dosegla vsaj 500, izide knjiga čez en mesec po prijavnem roku.

V primeru izdaje se naročnik zaveže, da bo poslani »Prosvetni zbornik« obdržal in plačal.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani
r. z. z. o. z.

Bilo je sedem suhih let...

To je resnična povest, ki jo je napisal Čas na liste one velike zgodovinske zemeljske knjige in ki še vedno z mrlično naglico piše na posamezne liste dokaj različno vsebino. Dogodki se po dolgih razdobjih na novo ponavljajo v vseh odtentkih, ljudje si ustvarjajo iz njih zlate nauke; tako je resnična trditve, da je zgodovina učiteljica narodov.

Pred časi je po vseh skrbih in trpljenju prijokal pod slamnato streho na svet človeček, drsal potem po šolskih klopih revne hlače ter po skupnih naporih s starši v svojem dvajsetem letu postal po vseh cesarskih in cerkvenih postavah pismouk. Težko so se sicer res prerili, oče je radi tega dobil sivo glavo, mati nagubano čelo in tresoče roke, ali staršem je sedaj zagotovljena vsaj mala podpora, narod pa bo dobil v delu potrpežljivega, v zahtevah skromnega, strpljivega in delavnega kulturnega delavca. Čas je obrnil list, trojica je pozabila na trpljenje, upali so v boljše.

V Gorah so bili ljudje po večini dobri in so mladega učitelja sprejeli odkritosrečno, le nekaj posebnih je godrnjalo na mladega »poba«. On pa je takoj spoznal v vaščanih svoje sotrpine, ki rijejo skozi skrbi in trpljenje, kakor on. Siromaštvo pod slamatimi strehami ga je spominjalo zgodnje mladosti. Lotil se je dela: z vestnostjo, natančnostjo in pridnostjo v šoli si je pridobil zaupanje in ljubezen otrok, pri društvi vodstvo odraslecev, pa tudi stari ljudje so radi srečavali vladnega vzgojitelja, skratka, v Gorah je vladala sreča in mir, ki sta mogoča le tam, kjer je ena čreda in en pastir. Učitelj jim je bil šolnik, vzgojitelj, društvenik, pevovodja, organist, sadjar, zdravnik, svetovalec in še vse drugo, politiko je pa pustil onim posebnem in večnim godrnjavcem, ki so, po vseh

poizkusih uveljaviti se med vaščani, propadli. Veliko je moral zato čitati, naročil je mnogo knjig in časopisov, da je lahko ugodil vsem potrebam naroda; z nekaj srebrnjaki se je pa vedno spomnil svojih staršev, prav malo je ostalo zanj in njegovo bolezen iz mladosti. Cesarjski zakladnik ga je pri plačevanju vedno godrnjaje gledal izpod čela in mu odtrgoval za desetino, tlako in različne druge potrebe. Dobljene srebrnjake je tako hitro razdelil. To mu pa ni kalilo veselja do dela. Leto so brzela, sedem jih je že naštel in skrivaj je že premišljeval o povišanju plače, sam pri sebi v strahu, da ga gotovi ljudje, ki niso prav nič upoštevati, da je vestno dajal cesarju, kar je cesarjevala in Bogu, kar je božjega, ne bi sodilji golega materializma. »Preveč dobiva, še mu lahko vzamejo!« so že itak vpili, siromaki pa so le ostali složni v pomoči drug drugemu. List se je obrnil, Čas ga je popisal, nov bel list je pokril sedemletno delo mladega učitelja, srečo vaščanov in podporo staršev.

Kakor hitro je namreč popolnoma ozdravel, so ga vtaknili v vojaško suktnjo. Teško je bilo slovo, sicer se bo pa kmalu vrnil, je klical jokajočim staršem in vaščanom, oni zavistneži pa so zagnali pesem o krokodilskih solzah. Gorski vzgojitelj je spoznal nove sodelavce za narodno delo, nove prijatelje, spoznal moč svoje domovine, vsak dan nove izkušnje. Pod težko čelado so se mu porajali novi načrti, narod pozna in sedaj je videl njegovo moč. Srce mu je gorelo in podžigalo že itak veliko nagonsko veselje do dela in ponosno je nosil ščit svojega naroda. Nazaj v Gore... Kmalu bo tam...

Po odslužitvi vojaščne je stopil do cesarjevih uradnikov in višjih pismoukov ter povprašal, ako sme nadaljevati delo med dragimi vaščani v Gorah. Nove načrte ima in še bolj bo delal, jim je obljubljal. Toda svetj Birokracij ni videl njegovih načrtov in ne

njegove ljubezni do revnih Gorčanov; ker je bil tam že drugi, mu je ukazal potrpežljivo čakati. Čakal je, tolažil ostarele starše in obiskoval svoje vaščane. Nov list velike zgodovinske knjige se je obrnil, z njim upanje učitelja, staršev in Gorčanov.

Po dolgem večmesečnem čakanju je dobil pergament s cesarskim pečatom. V Ravan naj gre, tja, kjer je vrag že obsedel in razdvojil svet v farizeje in cestinarje; ne tja, kjer je že sedem let delal, kjer bi delo le nadaljeval. Šel je, pozdravil ponosne farizeje in stisnil roke ponižnim cestinarjem. Ni bil tako vesel kakor v Gorah, bolela ga je sprememba kraja, bolela razdvojenost ljudi, čutil zoperstavljanje od strani cesarskih uradnikov in višjih pismoukov, bolelo ga je teptanje cesarskih zakonov in zakonov človeške vesti. Sedemletnega truda v Gorah niso priznali in upoštevati in vendar pravijo, da čim zvesteje služiš cesarju, tem večje plačilo prejmeš. Spraševal si je vest, ničesar ni zagrešil, saj ljubil je delo in narod in vendar mora začeti od začeta kakor pred devetimi leti, ko je s tako svetimi čustvi začel v Gorah. Obručal in obračal je pergament, čital je pa le vedno — pismouk — začetnik. Sedem let bo torej dal služil v starost, sedem brezplodnih let... Nov list zgodovinske knjige pokrije užaloščena in proti najprimitivnejšim prirodnim človeškim zakonom poteptanega pismouka — začetnika v dvojni izdaji in njegove lepe načrte v pozabo.

Zivljenje še vedno teče, listi se obračajo, dogodki se ponavljajo. Tako lahko čitaš pozneje svetopisemsko legendo o egiptovskem Jožefu, ki je bil po svojih bratih prodan v milost in nemilost Putifarju, načelniku Faraonove kraljeve straže in ki je bil končno po vseh preživetih težavah radi svoje modrosti vendar povišan, zgodbo, katera je že vsem znana. Vir